

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristopna petič-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadst. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Ob 25letnici „Družbe sv. Cirila in Metoda“.

»Bridko je gledati, kako cvet za cvetom pada. Nemška gosenica se je spravila na najnežnejši del narodnega telesa, na našo deco. In to je šele začetek . . . Pomagajmo si sami . . . Osnujmo si šolsko društvo . . . Tisočletnica slovanska je predurmi. Sv. Ciril in Metod, prosita za nas! Ta klic bode odmeval po vseh slovanskih pokrajinah. Doma in na Velehradu bomo častili naša sv. učitelja, ki sta našim pradedom zanetila v sroih ljubezen do vere in slovenskega jezika. Njima na čast, naši reči na korist, osnujmo šolsko bratovščino sv. Cirila in Metoda. Če skrbimo za vzgojo poganskih otrok v daljni Aziji, zakaj bi v nemar puščali slovensko deco, katerej so najdražje svetinje v nevarnosti?« tako je pred 25. leti vzpodbujal uvodnik »Slovenskega Naroda« Slovence k ustanovitvi družbe sv. Cirila in Metoda. Odličen pripravljalni odbor, v katerem so bili: Luka Svetec, Ivan Hribar, Ivan Murnik, dr. Josip Vošnjak in Tomo Zupan, je ustanovil društvo, ki je imelo postati straža slovenskega naroda.

V dobi kmetijskih bojov so bili cepi, kose, sekire in bati, s katerimi je šel naš kmet v boj za »staro pravdo« in za zlato svobodo. Času primerno je bilo treba pred 25. leti spremeniti orožje v boj za narodne pravice. Narodu je bilo treba dati za orožje izobrazbo, **slovenski deci šol!**

S šolami ohraniti in vrniti narodu vse njegove sinove, ohraniti mu narodna prava in zemljo, ki so jo obdelovali naši pradedje, zastavila si je za nalogo družba sv. Cirila in Metoda. Majhen je bil njen začetek. Stroški niso znašali v prvem letu niti 2 tisoč kron. Izredni delavnosti in požrtvovalnosti našega naroda pa se imamo zahvaliti, da je postala družba sv. Cirila in Metoda to, kar so ustanovitelji od nje pričakovali — najmočnejša trdnjava Slovencev v hudem boju z Nemei in Italijani. Družba sv. Cirila in Metoda ima danes čez

1 milijon premoženja. Letni dohodki so znašali leta 1909 187 tisoč kron izdatki pa 174 tisoč kron. Podružnic šteje 211, članov pa dvanajsttisoč. S temi sredstvi vzdržuje 7 šol z 22 razredi in 20 otroških vrtcev. Šole obiskuje 2662 otrok. Mnogo tisoč otrok, ki so pohajali v družbene šole, je bilo rešenih potujčevanju, marsikateri kraj bi bil danes že čisto v nemških ali laških rokah, ako bi ne bilo družbe sv. Cirila in Metoda. V času, ko se odreka Slovincem skoraj že pravica do življenja, ko ne najde slovenski kmet pravice niti v uradu, ko tujec ravna s slovenskim delavcem na njegovi zemlji, kakor z živaljo, si smemo šteti v srečo, da imamo društvo, ki nam rešuje vsaj otroke ter jih pripravlja in krepi z izobrazbo še za hujše boje.

Ob 25letnici družbe sv. Cirila in Metoda lahko trdimo da ni poštenega Slovenca, ki bi je ne poznal in visoko ne cenil. Pravi Slovenci pa našo družbo danes tem bolj ljubimo, ker vemo, da jo sovraži toliko nasprotnikov: Nemei, Italijani, vlada in z njimi zvezani naši lastni bratje, slovenski klerikalci danes vse sile napenjajo, da bi uničili naše najvažnejše narodno društvo! — Družba sv. Cirila in Metoda pa stoji močno, kakor skala, ob katero zastonj butajo sovražni valovi, hoteč zasujiti slovensko ljudstvo.

Naš narod je že v neštetih bojih zmagal. Vedno si je znal sam pomagati in krepko odbijati vse napade in zasledovanja.

Danes ob 25letnem jubileju pa smo Slovenci tako krepki in po izobrazbi tako probujeni, da se nam ni treba bati niti izdajic med lastnimi brati. Vse naše narodno, politično in gospodarsko življenje pozna samo en klic: »Smo, hočemo biti in bomo Slovenci!«

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Slovenci!

Prižigajte kresove na predvečer slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda dne 4. julija!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Obstrukcija Slovencev v državnem zboru v pravi luči.

V državnem zboru obstruirajo slovenski poslanci, ker jim vlada noče dati obljube, da ustanovi v petih, ali desetih letih slovensko vseučilišče v Ljubljani in ker vlada noče dovoliti slovenskih docentur na vseučilišču v Pragi, dočim hoče uvesti za Lahe vseučilišče. Zdi se nam potrebno, da obstrukcijo slovenskih poslancev pravično in pravilno presodimo. Pri vsaki obstrukciji je treba razlikovati namen od sredstev, s katerimi se hoče doseči smoter. Ko so obstruirali v kranjskem deželnem zboru klerikalci, so hoteli vreči sistem barona Heina in z njim uničiti naprednjake, da bi sami prišli na krmilo. Za ta namen so takrat porabili vseučiliško vprašanje. V obstrukcijo so dali čitati cel vseučilišni zbornik in zahtevali so ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Ko je lansko leto imel dr. Šušteršič namen razbiti v parlamentu sedanjo vladno večino, je porabil za bojno sredstvo bosanskega kmeta, za katerega mu je v resnici toliko kot za bosansko bušo. Ker vemo, da se klerikalci slovenskega vseučilišča naravnost boje in ker ni še dolgo, ko so v „Slovincu“ z vso strastjo pobijali slovenske docenture v Pragi, lahko sklepamo, da imajo klerikalci ravno tak občutek če obstruirajo za slovensko vseučilišče, kakor če obstruirajo za bosanskega kmeta ali pa bosansko bušo. Čisto gotovo je, da porabijo klerikalci za bojno sredstvo tisto stvar, katera vedo, da ima najmanj upanja, da jo dosežejo, ono stvar, ki je zanje najmanj važna in po možnosti taka stvar, ki jim napravi v javnosti največ reklame. S tega stališča je presojati sedanjo obstrukcijo v državnem zboru. Naprednjaki in vsi pošteni Slovenci smatramo za najvažnejšo narodno zahtevo ustanovitev slovenskega vseučilišča. Odkriti in navdušeni bojovníki zanj so tudi naši napredni poslanci. Umevno je, če se oni ognjevitro vržejo v boj proti vladi z name-

nom doseči slovensko vseučilišče. Drugače je pri klerikalcih. Oni vidijo dunajsko vladno, ki ji lahko ponagagajo, da ne more z lahkoto ustanoviti laške visoke šole, v veliki stiski. Porabiti hočejo ugodno priliko, da se kar najbolj okoristijo ne za slovensko vseučilišče, marveč za svoje strankarske namene. Dr. Šušteršič hoče razbiti sedanjo vladno večino, on sam — ki zoblje že iz rok kranjskemu deželnemu predsedniku — hoče priti v vladno večino, ali pa doseči razpust državnega zbora v nadi, da pograbi pri novih volitvah vse napredne mandate. Če pa niti tega, niti onega ne doseže, se bo pa zadovoljil z manjšo drobtino, ki pa bo padla, morda celo med štirimi očmi, le na mizo njegove stranke. Klerikalci nimajo poštenega namena v resnici izbojevati slovensko vseučilišče! V okrepitev te naše trditve je treba spomniti samo na dogodke po 20. septembru. Takrat so klerikalci strastno napadali vladno. „Slovenec“ je pisal uvodnike, češ „Gospod baron, pojdite v penzijo!“

Ko pa se je polegel ogenj narodnega navdušenja in ko so izrabili narodno čustvo ljudskih mas zase, so se dali plačati od kranjske vlade in kranjske šparkase. Če danes klerikalci na Dunaju obstruirajo za slovensko vseučilišče, si hočejo na eni strani pridobiti simpatij pri narodno čutečih Slovencih, na drugi strani pa zopet skušajo delati, izrabljajoč slovensko vseučilišče za sredstvo, le profit za svoj umazan strankarski žep. Klerikalci so vedno na prodaj. Prevelikokrat so nas že osleparili, da bi še kaj dali na njihovo poštenost!

III. občni zbor „Zveze slovenskih zadrug“ v Ljubljani.

Dne 23. junija popoldne se je vršil pod predsedstvom gosp. Lenarčiča III. občni zbor »Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani«. Zastopanih je bilo izmed 181 zadrug s 9096 glasovi 88 zadrug s 6601 glasom. Zbor jako presrečno pozdravi predsednika prve in največje češke zveze gospodarskih zadrug, gosp. Dvořaka, ter poudarja, da je ravno ta zveza šla v pre mnogih slučajih »Zvezi slovenskih zadrug« na roko s strokovnimi nasveti. Pozdravi nato potovalnega učitelja »Zadružne zveze v Celju«, gosp. Štiblerja, in zastopnika »Mestne hranilnice ljubljanske«, gosp. Pretnarja. Pozdravi navzoče deželne poslance: gg.: Ivana Kneza, dr. Novaka, dr. Vilfana, nadsvetnika Višnikarja in A. Gabrščka. Zahvali se mestnemu zastopstvu ljubljanskemu za dvorano. Občni zbor so pozdravili: Splošna avstrijska zveza poljedelskih zadrug, poljedelska banka v Zagrebu, industrijska banka v Pragi, zveza srbskih poljedelskih zadrug v Belgradu. Namestništvo v Trstu se je opravičilo, ker se ne more udeležiti občenega zbora.

Prečita se in odobri zapisnik o zadnjem občenem zboru.

Gospod dr. Gregor Žerjav na kratko označi zvezno delovanje. Organizacija se je v preteklem letu močno ojačila. Rajfajznovke bodo v par letih prave gospodarske trdnjave. Tudi na Šule - Deličevem principu osnovane posojilnice so se lepo razvile. Zveza smatra za nalogo, da se denarno posredovalstvo čimbolj ko mogoče omeji ako ne že sploh onemogoči. Prošnjik in njegovi poroki naj stopijo v direktno razmerje z načelstvi. Izmed produktivnega združništva omenja vinarske zadruge. Vinski kriza nas je siloma gnala v te organizacije. Smatrali smo za svojo nalogo, da nastopimo proti tujim vinom, ki preplavljajo naš trg. Tirolec in Dalmatincec izpodrivata slovensko vino na lastnih tleh. Glede izvoza omenja, da ste dve zadruzi začeli z izvozom na Češko, nekaj so ga mogli spraviti tudi v Ameriko. Mlekarske zadruge so se razvijale ugodno. Tudi glede ostalih produktivnih zadrug in glede nam včlanjenih konsumnih zadrug se more le ugodno poročati. Radi novega zakona za pospeševanje živinoreje bo mogoče razviti tudi živinorejsko združništvo. Glede strojnih zadrug omenja, da se osnivanje ne forsira, dokler ne bo na razpolago tehničnih strokovnjakov, kar se zgodi že začetkom prihodnjega leta. Vrbovajska organizacija se razvija normalno. Pozornost so posvetili obrtnemu združništvu.

Uspeh leta 1909. je ugoden. Živimo in bomo živeli tudi brez državne in deželne podpore. Vendar bodeta ta dva činitelja morala priznati, da vršimo važen del združnega dela na Slovenskem. Skoro 40.000 v naših zadrugah združenih članov je vpoštovanja vrednih. Ako država izdatno podpira vse druge jugoslovanske zveze, ne more opravičevati, zakaj je doslej odrekla podporo nam.

Gosp. Mermolja poroča v imenu nadzorstva, ki je našlo vse knjige v redu.

Ravnatelj gosp. Rožman poroča o reviziji, ki je našla poslovanje Zvezino v najlepšem redu.

Nato poda gosp. Rožuan poslovno poročilo. Ko se je pred tremi leti ustanovila »Zveza slovenskih zadrug«, so ji ljudje očitali, da je zveza brez zadrug in da bo kmalu poginila. In sam načelnik iste zveze, ki je očital naši zvezi, da je zveza brez zadrug, je moral zdaj priznati, da hosta na avstrijskem jugu obstajali dve zvezi, to sta »Zveza slovenskih zadrug« in pa »Zadružna zveza«. Vse v »Zvezi slovenskih zadrug« včlanjene zadruge štejejo 40.000 članov to je velikanska gospodarska armada, če se jo prav vodi. Vse zadruge so imele okoli 250 milijonov K prometa, nad 60 milijonov K vlog in nad 50 milijonov K posojil. Zveza se je letos lotila vojaških dobav. Dozdaj so različni ljudje, ki niso bili producentje, dobavljali voja-

ške potrebščine. Če ima slovenski kmet dolžnost dajati svojo kri vojakom, ima tudi pravico, dobavljati blago za armado. Vojaške potrebščine se morajo dobavljati le potom zveze poljedelskih zadrug. Zveza ima zdaj svojega revizorja, vsled česar je mogoče ustreči zadrugam, ki same žele temeljite revizije.

Gosp. dr. Žerjav poroča o letnem računu in bilanci za leto 1909. Poroča tudi o obračunu in proračunu upravnih stroškov.

Predsednik gosp. Lenarčič odvarja debato o vseh točkah.

Gosp. Dvořak pravi, da se morajo centralne zveze, če nimajo dovolj sredstev, obrniti na tuje banke, ki skušajo izrabiti in nase navezati to zvezo. Treba je torej finančnega zavoda, ki bo v tem oziru ne-sebično podpiral zadružne zveze. Slovani moramo in moremo sami napraviti tako centralo, ker ne zaupamo vladi, še manj pa Nemcem in Dunaju. Ti bi Slovane edino izrabljali. Čehi že dolgo ustanavljajo agrarno banko, ki naj bi bila centralni zavod zadružništva. Vlada že pet let zavlačuje z raznimi šikanami ustanovitev tega prepotrebnega zavoda. In ta zavod bo jako rad podpiral Slovence, dokler si sami ne ustanove enakega zavoda, kajti naša usoda je enaka vaši. Če izgubimo svojo grudo, izgubimo vse, svojo samostojnost, svoj jezik, če bomo pa gospodarsko močni, solidarni, ni se nam treba bati ničesar. — Podajmo si torej roke k skupnemu delu.

Gosp. dr. Žerjav pravi, da je naše gospodarstvo vsled mrzličnega napredka pasivno. Dolgo bo trajalo, da bodo imele zadruge toliko denarja, da bodo lahko same izhajale. Od zadružne banke si za zdaj ne dela prevelikih iluzij. Teško bo namreč privabiti kapital. Če hoče dati vlada slov. jugu podporo, tedaj naj posodi makari potom centrale slov. jugu denar, da ga ekonomično naloži in uporabi. Slovenci se bodo radevolje pridružili češki agrarni banki, ker ne zaupajo vladni centrali. — Končno izraža zahvalo tistim denarnim zavodom, ki so nam v potrebi priskočili na pomoč.

Gosp. Ribnikar pravi, da je že lansko leto interesiral člane za ljubljanski trg. Letos so pa cene poskočile, ker so razmere v vsem tržnem prometu nezdrave. Barantači so se vgnezdili. Okolica ne dovaža živil po kmetih na trg, temveč potom barantačev, ki pokupijo od kmeta blago ter ga potem dražje prodajajo. Konsument potem ječi pod temi nezdravimi razmerami. Tudi barantači z živino so se nekako kartelirali. Po vsem Kranjskem kupujejo živino ter jo potem za drag denar prodajajo mesarjem. Aprovizacijo mesta Ljubljane je treba tako urediti, da se popolnoma izloči posredovalce - barantače ter ustvari direktno stike med producentom in konsumentom. Aprovizacija se mora reformirati na zadružni podlagi. Na predlog žu-

pana Hribarja se je ustanovila v Ljubljani posredovalnica, ki naj odpravi barantače. S tem bo producentu - kmetu omogočeno svoje produkte pošiljati direktno na ljubljanski trg. Prosi, da se zveza, pa tudi posamezne zadrage zanimajo za to posredovalnico.

Vsa poročila se odobre.

Predsednik gosp. Lenarčič zaključil ob pol 8. zvečer zborovanje ter se zahvali vsem udeležnikom.

Častitim dopisnikom.

Uredništvo vsakega lista se veseli, če ima veliko dobrih dopisnikov. »Slovenski Dom« je lahko ponosen, da si je pridobil širom domovine v kratkem času zelo lepo število prav zvestih in vnetih prijateljev, ki nam tudi dopisujejo. Res pa je, da je med našimi sotrudniki veliko prav malo šolanih mož, ki imajo velikokrat najlepše misli in najboljšo voljo, dasi jim manjka potrebnega znanja, da bi to tudi dobro napisali.

Ravno na take priproste dopisnike pa je naš list kaj posebno ponosen. Uredništvo bo v bodoče vso pozornost posvečalo dopisnikom, da se kar najboljše izurijo in izšolajo. Če bo zanimanja dovelj, se tudi lahko napravi na jesen v Ljubljani poseben tečaj za dopisnike. Za danes hočemo samo nekaj točk omenjati, ki naj bi jih vsakdo vpošteval:

1. Če hočeš poročati »Slovenskemu Domu« poročaj **naglo** in odpošlji pismo takoj. Kar je danes novo, je že lahko v najkrajšem času staro.

2. Poročaj vse **zelo kratko**! Misli si vedno, kadar pišeš dopis, da pišeš brzojavko, ki jo moraš za vsako nepotrebno besedo predrago plačati. Poročaj samo to, kar se je zgodilo (dejanja), nobenih nepotrebnih besedi.

3. Piši tako, da se rokopis lahko čita, osobito natančen bodi pri številkah in imenih.

4. Ne piši »danes«, ali »včeraj«, marveč zapiši datum dogodka.

5. Ne delaj dolgih stavkov.

6. Ne popravljalj številke ali imen. Če to storiš, prečrtaj napačno besedo in napiši pravilno poleg ali nad prejšnjo.

7. Na robu papirja pusti za dva prsta papirja, da lahko urednik dopis popravi.

8. **Ne piši na obe strani, marveč samo na eno stran!**

9. Ne piši s svinčnikom, marveč s črnilom!

10. Kar spišeš, podpiši. Brezimni dopisi gredo v koš. Uredništvo tvojega imena nikomur ne izda.

11. Predno odpošlješ dopis, preberi ga še enkrat. Vedno najdeš, da še kaj popraviš.

12. Pri prav važnih in posebnih slučajih tudi lahko brzojaviš. Brez podpisa seveda tudi brzojavka ne velja.

Politični pregled.

Delojanje državnega poslanca g. Ivana Hribarja v državnem zboru.

Ljubljanski župan je najmarljivejši kranjski poslanec v državnem zboru. Kot edin napreden poslanec v naši deželi pa ve, da je njegova dolžnost ne-le skrbeti za svoj volilni okraj, marveč tudi za druge kraje na Kranjskem kjer prebivajo naprednjaki in tudi drugi ljudje, za katere nimajo klerikalni poslanci časa. Ljubljanski državni poslanec g. Ivan Hribar je stavil zadnji čas celo vrsto samostojnih predlogov v državnem zboru. V enem pozivlja c. kr. železniško ministrstvo, naj razmisli o železniški zvezi med Kamnikom in Kranjem in naj isto že pri prihodnji predlogi o lokalnih železnicah ustavno zagotovi. V drugem predlogu pozivlja c. kr. železniško ministrstvo, da zgradi za uslužbenca državnih železnic v Ljubljani primerno število stanovanj, posebno malih stanovanj. V tretjem predlogu pozivlja c. kr. vlado, da prenese upravo postojnske jame iz c. kr. poljedelskega ministrstva v c. kr. ministrstvo za javna dela. V četrtem predlogu pozivlja c. kr. železniško ministrstvo, naj pomnoži na progi Ljubljana-Kamnik, če le mogoče, že s 1. julijem t. l. število vlakov in naj izpremeni sedanji vozni red, tako, kakor je prosil občinski odbor mesta Kamnika. Nam poslanca Hribarja ni treba hvaliti, ker ga hvali njegovo delo samo. Zanimivo pa je, da ima ljudstvo do ljubljanskega državnega poslanca, ki je naprednjak, tudi na deželi več zaupanja kot do klerikalnih poslancev, ker bi se sicer obračalo nanje in ne na našega poslanca.

Prestolni nagovor v ogrskem državnem zboru.

V soboto je otvoril ogrski državni zbor z daljšim prestolnim nagovorom cesar sam. Take prestolne izjave so izredno velikega političnega pomena, ker se iz njih lahko spozna, kakšna vlada prihaja tačas na krmilo. Prestolni nagovor je tudi jasen odsev onih krogov, ki se zbirajo okoli cesarja in ki jim pravimo kamarila. Iz prestolnega govora je prav lahko spoznati, kako poučuje kamarila cesarja o razmerah. Prestolni nagovor, ki ga je imel cesar zadnjo soboto v državnem zboru, neovrgljivo dokazuje, da ima naša država na dvoru kamarilo, ki nima v sebi niti trohice pravice in poštenosti. V prestolnem govoru se namreč izrecno poudarja, da se hoče varovati enoten madjarski značaj ogrske države. To se pravi: Na Ogrskem ima po mnenju dvorne kamarile in Khuenove vlade le madjarski narod pravico do življenja, drugenarodnosti pa naj so le sužnji in hlapci hunske oholosti. Kamarila je pregovorila cesarja, da je v prestolnem govoru potrdil vlado, ki hoče vladati napram nemadjarskim ogrskim narodom le krivično in nepošteno. Narodi pa naj še zaupajo v pravico!

Slovenci! Slovenke!

Dne 3. julija obhaja »Družba sv. C in M. v Ljubljani 25 letnico plodonosnega delovanja med Slovenci. V proslavo se priredi popoldne v Tivolskem gozdu velika ljudska veselica, pri kateri bodo sodelovale Slovenke vseh slovenskih dežel. Naša narodna čast zahteva, da pokažemo svojo hvaležnost družbi in svojo narodno zavednost napram zunanjemu svetu z ogromno udeležbo. Veselica bo v tako ogromnem obsegu, kakršne Slovenija še ni videla ter bo nudila vsakemu raznovrstne zabave.

Vsi Slovenci in Slovenke na pobratimstvo v Ljubljano dne 3. julija.

Ne pošiljajte brzojavk, temveč nabirajte jubilejne darove za družbo!

Razgled po Slovenskem.

r Kako sodijo kmetje o »Slovenskem domu«. Vrl kmet nam piše: »Dragi gosp. urednik »Slov. doma«! Lepo Vas prosim, ako Vam je všeč in volja, pošljite mi »Slov. dom« za pol leta in tudi naprej še drugo leto, ker vidim, da piše veliko bolj poučno kakor »Lažljub« in pove bolj jasno in razločno. Torej ako Vam je volja, mi ga pošljite. Plačam ga tekom 14. dni, ako mi ga pošljete. Spoštovanjem J. P.« — Taka pohvala priprostega moža nas prav veseli in nas vzpodbuja, da bomo še bolj gledali na to, da postane naš list kakor evangelijskega kmeta.

r Velik napredek »Slovenskega Naroda«. Včeraj je začel »Slov. Narod« izhajati po dvakrat na dan. Ob 2. uri po noči je izšla 1. šteč. jutranjega lista. Jutranja izdaja »Naroda« je kakor nov slovenski dnevnik. Že v prvi številki kaže, da smo dobili prav dober list, ki bo prinašal vsa najnovejša poročila in tudi mnogo drugega zanimivega. Ker je list poceni — posamezne številke stanejo à 4 vin. — in zelo dober, je gotovo, da ga bodo naročili in brali vsi, ki se zanimajo kaj se vsak dan po svetu godi. Novi »Slov. Narod« stane po pošti pošiljan mesečno 1 K 60 vin. Izhajal bo vsak dan ob 2. uri po noči. Na deželi ga bodo dobivali zjutraj s prvo pošto.

r Zakon o volilni dolžnosti potrjen. Cesar je potrdil v deželni zbor kranjskem sprejeti zakon, da se mora vsak volilec udeležiti volitev v državni in deželni zbor. Kdor bi se volitve neopravičeno ne udeležil, bo kaznovan. Prve volitve po tem zakonu se bodo vršile v Belokrajini, kjer v kratkem odstopi kot državni poslanec deželni glavar Šuklje.

r Dopolnilna državnozborna volitev v Gorici. Na mesto odstopivšega državnega poslanca dr. Maranija v Gorici je izvoljen laški liberalcec Ussai. Volilne komisije so bile tri. V vsaki je sedel poleg laških liberalcev tudi še en slovenski klerikalec. Kakor znano so goriški laški liberalci zvezani s slovenskimi klerikalci in drug drugemu gredo na roke. To pot so se slovenski klerikalci pehali za laškega liberalca Ussaja in ga volili. Na goriškem liberalno-klerikalna zveza ni smrten greh kakor na Kranjskem, laško-liberalna in slovensko-klerikalna zveza tudi ni narodno izdajstvo. Klerikalci se pač zvežejo tudi s hudičem, če jim kaže in če jim kaj nese.

r Čedne razmere v krmeljskem rudniku. V jamah krmeljskega rudnika ni vse v redu. 16. maja je v oddelku rova nastal ogenj, ki je bil zelo nevaren. Gospodje uradniki so hoteli na vsak način prikriti nered. Delavci so morali ogenj brž mašiti, da se ni razširil. Za to se jim je obljubilo izboljšanje dne in sicer 5 K od „šihla“. Ko je prišel pregledavati jame nadinžener iz Celovca ni zapazil ognja, ker je bil za prvo silo že zametan in zamašen. Dejansko pa je bilo opraviti z ognjem še do 4. junija! Delavci še danes niso dobili obljubljenih 5 K od „šihla“. Kaj pravi k temu rudarska oblast v Ljubljani in Celovcu?

r Izsesavanje naših ljudi za Novi Lurd. V št. Jerneju razpošilja slikar Tomasino reklamne tiskovine za Novi Lurd, ki naj bi se po 3 K prodajale v korist cerkve v Novem Lurdu. Svetujemo našim ljudem, da vržejo vsakogar čez prag, kdor bi se upal po hišah na ta način ljudi izžemat.

r Zopet nova romarska cerkev? V Podgradu imajo verni Belokranjci za božjo pot malo kapelico. Sedaj so v njej zidarji in ljudje pravijo, da bo tam druga Marija pomagaj. Duhovščina pripoveduje ljudem, da cerkev zato širijo, da ne bo treba Vlahinjam in Belokranjcam hoditi na božjo pot na Brezje. Začela se je tudi že konkurenčna agitacija zoper druge romarske cerkve, češ, da bo Marija v Podgradu še bolje pomagala kot na Brezjah. V resnici pa duhovščini gre samo za to, da sredi siromašnih krajev zopet sezida novo palačo polno pojedencev, pod katero bo ječal ubogi Belokranjec, ki mu bodo, če drugega ne bo več, še spili kri.

r Orožniški postajevođa v klerikalni službi. Orožniški postajevođa, Kosi, v Vačah je na velikonočno soboto pri procesiji aretiriral na župnikovo povelje mladenci. Aretacija se je izvršila kruto. Fant je moral z bolno roko dve uri korakati vklenjen. Sodnija je aretiranca takoj izpustila ter ga ni več poklicala. S tem je povedano vse. Vprašamo: Kdo bo dal fantu zadoščenje za neopravičeno aretacijo? Ali smo že tako daleč, da je že orožništvo v farovski službi?

r Narodno - napredno politično društvo »Skala« se v kratkem osnuje v Ljubljani. Delovanje hoče raztezati po celem Kranjskem. Društvo hoče v smislu programa narodno - napredne stranke pospeševati duševni in gospodarski napredek, razširjati politično naobrazbo in narodno zavest ter braniti socialne in gospodarske koristi na Kranjskem. »Skala« bo sistematično organizirala prirejanje shodov po deželi, ki so od dne do dne bolj nujna in neodložljiva zahteva naših somišljenikov. — V jeseni naj se vsekako začne živahno politično delo, katerega naj se složno lotijo vsi delavni elementi narodno-napredne stranke!

r Epopejo »Kralj Rastislav ter Ciril in Metod«, ki jo je zložil Vojteh Kurnik v dobi »Novic«, je založil in poklonil v proslavo jubileja družbi sv. Cirila in Metoda pesnikov sin, Fortunat Kurnik.

r Slovensko bralno društvo v Železnikih obhaja letos 25 letnico obstoja. 24. julija priredi večjo slavnost.

r IV. umetniška razstava v paviljonu R. J. kopiča, Ljubljana, Latermanov dvored se je otvorila v četrtek, dne 30. junija. Odprta bo dalj časa vsak dan.

r Sokolska zmaga v Londonu. Češki Sokoli so se udeležili svetovne tekme v Londonu in si izvojevali srebrn ščit, ki ga dobi le prvi zmagovalec. Češkemu Sokolu so v Londonu iskreno čestitali, godba je ob zmagi zasvirala češko narodno himno „Kde domov muj“, občinstvo pa je ognjevitno klicalo „Na zdar!“ V Pragi je sprejelo zmagovalce nad 200.000 ljudi. V vrsti čeških Sokolov je bil tudi Slovenec Kuček. Vsi Slovani smo ponosni na to sokolsko zmago.

Dolenjski novičar.

Novice z Vač.

d Iz Vač. Velike zasluge si je priboril naš kaplan. Kdo je do letos kaj vedel o nas? On pa je s svojim strupenim jezikom napravil nas slavne. Tako je prav. Mi pa hočemo, da postane tudi njegovo ime slavno, zato mu hvaležno vračujemo njegove zasluge. Ali je treba na Vačah take napestosti? Ali je treba, da se napravlja kaplanu takih nastavkov, ki ne delajo nikomur časti? Ne, vsega bi ne bilo, če bi se kaplan držal cerkve in božjih nauk. Ko bi se držal spodobnosti in olike, bi gotovo tudi drugi z njim olikano postopali. Mi obsojamo ta način boja, ker je nedostojen, a priznati moramo, da kaplanov način ni nič lepši. Čemu sumničite vseh dejanj »Sokole«? »Sokoli« lahko dokažejo, da so pri tem nedolžni. Čemu sumničite bralce »Slovenskega Doma« takih dejanj? Mar niste prepričani, da piše »Slovenski Dom« čisto in golo resnico? In če ne piše resnice, zakaj ne tožite? Mi bi »Domoljuba« že nebroj-

nokrat tožili, ako bi ga ne kril Nace Žitnik s svojo poslansko močjo. »Domoljub« laže, to je pribito in prav gotovo bi se mu mnogo bolj prilegel naslov »Ciganskega psa«, kakor »Slovenskemu Domu«, a na take naslove se dandanes razumejo samo še blagoslovljenci.

d Vaški »Sokoli« se lepo razvijajo. Kdor je poznal življenje naše mladine pred par leti in kdor vidi danes, mora priznati velik napredek. Ljubezen in bratstvo vlada med fanti. Če pa katerikrat pride do preostrih besed, se spor takoj poravnava po sokolskih geslih. — Fantje, kar vas še ni pod okriljem »Sokola«, pridite k nam, vpišite se prej ko mogoče, da se privadite sokolskemu redu. Videli boste, da se da tudi dostojno prosti čas porabiti. Pripravljajmo se z delom za naš bodoči stan. V delu je naša rešitev, da ne ostanemo sužnji v rokah naših — gospodov. — Fantje, naprej! Blažimo si sree in utrjujmo mišice, da bomo kos veliki nalogi, ki nas čaka. Ne glejmo ne na levo, ne na desno! Doma vrli, ubogljivi sinovi, v telovadnici in v javnosti krepki in značajni »Sokoli«. Na zdar! — V a š k i »S o k o l«.

d Z Vač. Kar časa biva kaplan Majdič na Vačah, trobi »Domoljub« kakor vaški kravji trobentač o Vačah in njih faranih raznoterosti v svet. Na potu so mu samostojni možje in napredni Vačani, svoje baže ljudi pa hvali kakor kak žid svojo robo po sejnih. Že več tednov omenja klaverni shod 1. maja njih kmetske zveze, na kojega je prišel dež. poslanec Ravnika. Vačanje bolje poznamo Ravnika in njegove brate kakor kaplan Majdič, zato se pa tega shoda nismo udeležili. Iz osmero fara se je tega shoda udeležilo 80, reci: osemdeset oseb z otroci vred, dasi se je več nedelj razlečevalo po teh farah ljudi na shod na Vače. Sicer pa dopisniku »Domoljuba« svetujemo, da naj je še občasno dostojen in pameten, sicer zna priti na svetlo v »Slovenskem Domu« marsikaj zanimivega. Praskal pa se bode on, rekoč: »Bolje bi bilo, da bi pustil poštene, Vačane in tudi naprednjake in samostojne ljudi v miru!« O svojih pristaših je pa najbolje, da dopisnik molči, saj vemo koliko jih ima na Vačah. Vsi njegovi pristaši uživajo »almožno« iz farovža.

d Z Vač. Naš kaplan bi rad vse komandiral. Tudi jermena bi z naših kož rezal, ko bi se mu pustili, ker ne tulimo v njegov rog. Vaški dopisnik »Domoljuba« kaj rad gode nad našimi najboljšimi ljudmi. Kaplanu povemo, da bo njegove modrosti kmalu dosti. Če ne misli pustiti — Vač in njihove okolice v miru, naj kar pobere kopita in gre, odkoder je prišel. Če ne, bomo kmetje z njim obračunali, kadar bo prišel biro pobirat. Ta bo od liberalcev ravno tako dobra kakor od klerikalcev.

d V Kunderšah pri Vačah so imeli občinske volitve, ki pa niso bile prostovoljne, marveč le nasilstvo. Vršila se je le volja očka župana in njegovih kljukcev.

Novice iz Kostanjevice.

d **Železniško vprašanje v Krški dolini.** „Dolenjske Novice“ odgovarjajo na moj zadnji dopis v „Slov. Domu“. Zdi se mi, kakor bi govoril slepec o barvah, če pišejo o žel. shodu v Kostanjevici in o tozadavnem vprašanju tuk. okraja. Bo gotovo za gosp. dr. Hočevarja najbolje, če „Dol. Novice“, ki so o celi zadevi nadvse slabo podučene, opuste zanaprej vsako podtikanje strankarsko-političnih namenov našega gibanja. Povem jim namreč, da soglašajo s tem gibanjem tudu vsi treznomisleči pristaši „S. L. S.“. Svoje prvotne trditve tedaj v celem obsegu vzdržujem in smatram s tem za svojo osebo to zadevo kot končano.

L. Bučar.

d **Redki gostje v Kostanjevici.** Pretečen teden, v četrtek in petek so obiskali Kostanjevico: predsednik nadsodišča v Gradcu, ekszellenca Pittreich, deželni predsednik baron Schwarz, predsednik okrož. sodišča Jakob Kavčič in okr. glavar grof Künigl.

d **Glavni načrt za železnico v Rogatec — Brežice — Novo mesto** je že izvršen in je bil 19. junija zastopnikom interesovanih občin predložen. Načrt je jako natančno in pregledno sestavila tvrdka Schenkel v Gradcu. Proga od Rogatca do Novega mesta bo dolga blizu 96 kilometrov in je delo proračunjeno na 24 milijonov kron. Na podlagi glavnega načrta in proračuna bode brežiški žel. odbor zaprosil pri železniškem ministrstvu za obhod (revizijo) proge, ki se bode vršila najbrže že letos koncem avgusta ali začetkom septembra. Pri tem obhodu bodo zaslišane o njih željah posamezne občine in tudi zasebni interesi. Na podlagi te revizije proge pa se bode pozneje sestavil podrobni načrt, po katerem se bode železnica gradila, ako bode država prevzela to delo.

d **Okrajnega žel. odbora v Krškem** dr. Hočevar še sedaj ni sklical, dasi je na shodu v Kostanjevici obljubil, da to kmalu stori. Gospod poslanec, čemu ste zasnovali to organizacijo, če je ne mislite vpoštevati? Bo že kmalu pol leta, kar se je odbor sestavil, a še ni bilo nobene seje.

d **G. Lavoslav Bučar**, župan v Kostanjevici se je zavaroval za 500 K v korist družbi sv. Cirila in Metoda.

d **Glavna posojilnica za kostanjeviški okraj** je pričela poslovati v Kostanjevici 12. junija. Uradni dnevi za stranke so nedelje, prazniki in četrтки; in sicer od 8. do 11. ure dopoldne. Vloge se sprejemajo vsak dan ter se obrestujejo po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila se dajejo na osebni kredit po $5\frac{1}{2}\%$. Glavna posojilnica za kost. okraj je osrednji denarni zavod celega okraja in je v rokah naprednih kmetov.

Novice iz ribniškega okraja.

d **Gospodarski boj v Ribnici** se je pričel že leta 1898. v prvi vrsti zoper trgovce zaradi Posojilnice. Zadnji „Hudoljub“ pravi, da se je to zgodilo zaradi tega, ker Posojilnica ni v teku 14 dni povoljno odgovorila na objavljeno pismo dne 24. marca 1898., katero toplo priporočamo vsem, ki se zanimajo za gospodarska vprašanja, v pouk in zabavo. Opozarjati pa moramo gospode, da so se tudi tukaj zmotili v datumu, kakor zadnjič pri Trstu in Ricmanju za 75.000 K. Konsumno društvo v Ribnici se je ustanovilo na podlagi pravil z dne 20. marca 1898., tedaj preje, preden se je zagrozilo Posojilnici s hudim gospodarskim bojem. Občni zbor, kjer se je vnovič zahtevalo od posojilničarjev, da odstopijo in zapró butiko, pa je bil dne 17. aprila 1898. Ob istem času se je ustanovila Hranilnica in posojilnica v Ribnici in nekoliko mesecev pozneje konsumno društvo v Dol. vasi. Zakaj se vendar niso sprejeli v pravila nove posojilnice tisti originalni pogoji, kateri so se zahtevali od stare posojilnice? Zakaj niste sami sprejeli vzorca, ki ste ga nasvetovali nam? To je vendar škoda, ki se ne da več nadomestiti. Napovedani hudi gospodarski boj se je res pričel točno pod vodstvom izkušenih kaplanov, a na škodo zapeljanim kmetom. Kakšne koristi sta prinesli kons. društvu, ki sta prišli leta 1903. v konkur., našim kmetom, še ni pozaljeno. G. Klavs naj pouči o tem gg. Dagarina in Lavrenčiča, da bodeta bolj previdna, kakor so bili predniki. Škodoželjnost in maščevanje se ni obneslo. G. kaplan B. je pravočasno pobegnil ter pustil zapeljane kmete na cedilu. Je rado tako. Gospodje imajo pač neomejeno pravico za agitacije, pri plačevanju se pa neomejene zaveze že znajo otresti. Zapeljanega načelnika, poštenega kmeta, so brezsrčno vrgli za plot, ga občutno oškodovali in spravili v zapor in ob dobro ime.

d **Lov na hranilne knjižice** posojilnice je zelo živahen. Različni možje neprestano švigajo po rib. dolini ter se pečajo s tem lovom brez lovskih kart. Kdor ima v stari posojilnici naloženega kaj denarja, mora skrbno skrivati knjižice, da ne pridejo pobožnim lovcem v roke.

d **Ribniški frizér** kupi dopisniku „Domoljuba“ nov bicikelj, ako mu dokaže, kdaj in kje je hodil po vaseh od hiše do hiše in za božjo voljo prosil ljudi, da naj ostanejo pri stari „šparkasi“. Ljudje po vaseh sami dobro vedo, da frizerji, kadar hodijo ali se vozijo po vaseh, ne nosijo črnih beloobrobljenih ovratnikov.

d **Kdo je dobival podpore od posojilnice?** Liberalni študentje, lib. Čitalnica, Sokoli, kmeti nikoli. Tako pravi „Domoljub“, ki nikoli ne laže. Kar je res, je res. To je zlata, neizpodbitna resnica pobožnega kristjana. Liberalna posojilnica sicer trdi in izkazuje, da je že nad 50.000 K izdala za

„obče koristne in dobrodelne namene“, klerikalna pa v svoji skromnosti molči o svojih milih darovih za povzdigo kmetijstva, a liberalne podpore gredo vse v liberalno malho. Posojilnica res daje Usmiljenim bratom v Kandiji redno letno podporo 200 K, lansko leto je dala celo 300 K, a usm. bratje in njihovi bolniki so sami liberalci. Pravi klerikalci se hodijo zdraviti samo v dolenjski Lurd. Posojilnica je v ošabnosti dala podpore tudi cerkvam sv. Trojice, sv. Petra, sv. Lenarta in sv. Jožefa. Sami liberalci. Pravijo, do se bode na povelje knezoškofa moral dotični denar vrniti posojilnici? Ako je to res, nam bode že „Dom.“ povedal. — Razmerno veliko, do 7000 K je dala Pos. gasilnim društvom, potem za vodovode in kanalizacijo v trgu izdatne vsote. Same liberalne naprave. Proti požaru zadostuje klerikalcem sv. Florijan. Ako se naslika na vsako hiše, potem ne bode treba gasilnih društev. Podpore za šole, šolske vrte, šolske knjižnice in za uboge šolarje niso za kmeta, ker so šole prokletstvo za ljudstvo, dokler ne postanejo vsi učitelji Slomškarji ali jih ne odnese jetika. Da je posojilnica podpirala kmetijske podružnice, je obsojati, ker Kmetijska družba še ne deluje na popolnoma katoliški podlagi, kar je že spoznati pri govejih pasmah in ne da svojega denarja iz rok. Da je posojilnica naložila 2000 K za prihodnjo okrožno bolnico in odpisala ribniški občini na obrestih 3420 K, ni nobena zasluga, ker morajo liberalci sami plačati dolgove in zidati tudi bolnico, ako jo hočejo imeti.

d **Čuki v Ribnici** so zadnjo nedeljo nastopili korporativno v cerkvi. Bilo jih je 12 okoli sv. mize v kroju. Ljudstvo misli, da za sprejem zakramentov ni treba telovadbe in tudi ne kroja in da naj se to opravi v navadni obleki. Ako Čuki res kaj znajo ter hočejo postati Orli, naj nastopijo javno, naj se vrté na drogu, kakor naši vrli Sokoli. Dokler tega ne store, so za nas samo Čuki.

d **Cerkev sv. Rozalije — župnikova shramba.** Župnik v Krškem se seli na Trško goro. Svoje pohištvo je zvozil v cerkev, od koder so ga njegove dekline nosile na Trško goro. Ne bo dolgo, pa bodo naši prečastiti lahko tudi krompir in zeljnate glave hranili v cerkvi.

d **Umrl je** gosp. Konrad Rozman, c. kr. davčni upravitelj v Mokronogu. Bodi mu blag spomin!

d **Škofljica.** Naša podružnica C. M. je priredila zadnjo nedeljo veliko veselico. Ker so odporniki in domačini, skratka vsi, razven nemilega nam neba, storili svojo dolžnost, je ta prireditelj prav lepo uspela in prinesla družbi lep dobiček. Med množico domačinov smo zapazili tudi goste iz Ljubljane ter zastopnika družbe g. prof. Jurga, ki je navzoče spodbujal, da proslave 25 letnico naše šolske družbe na prav lep način.

Razširjajte „Slovenski Dom“!

d **Pešpošti Krmelj-Tržišče in Tržišče-Št. Janž** sta se spremenili v vsakdanjo enovprežno vožno pošto.

d **Iz Litije.** Dne 22. junija se je poročil v Hotiču naš somišljenik, gosp. Josip Končar, posestnik in žagar s čislano gđe. Frančiško Rogachevo. — Bilo srečno mnoga leta! Na zdar!

d **V Mirni peči** so se vršile v soboto, dne 25. junija občinske volitve starešinstva. Za župana je izvoljen gosp. Josip Košak, posestnik in gostilničar, za njegovega namestnika pa gosp. Alojzij Hude, posestnik in trgovec, oba iz Mirne peči.

d **Iz Dobropolja** poročajo, da imajo že delj časa vsak dan popoldne strašno hudo nevihto. Med nevihto pa tudi včasih pada ogromna toča. Ravno tako hudo nevihto so imeli drugo nedeljo po Binkošti v zadružni dvorani. Imeli so volitev za odbor dobropoljske posojilnice. Poslanec Jaklič je predlagal, naj se porabi dobiček posojilnice za »Orle«. Oglasi se pa vrl mož, Fr. Mustar, kompolski župan, češ, da tega nam ni potreba. Gnojila, gnojila nam dajte, je dejal in vsem je govoril iz srea ter popolnoma posekal našega Jakliča. Zaradi tega, ker se je upal resnico povedati, ga sedaj imenuje »Lažiljub« kotlarskega agenta. On sicer naroča nam kmetom nove kotle toda le v našo korist. Vsi kmetje dobropoljski mu želimo še nadalje take hrabrosti in takega značaja, kakor na dan 29. maja. — Dobropoljski kmet.

d **Iz Ponikve pri Dobropolju.** Kakor druge nedelje, tako smo tudi zadnjič ponikovski kmetje sedeli pred hišami ob okrajni cesti in se pogovarjali ob slabem vremenu. Nenadoma pa nas predrami v našem zanimivem pogovoru glas trobente. Nekateri izmed nas so rekli, da gredo Orli, drugi so rekli, da »Čuki« nimajo tako zanimivega glasu trobente. In res je prikorakalo naše slov. »gasilno društvo«. Imelo je izlet iz Dobropolj skozi našo vas v Turjak, kjer so imeli gasilne vaje. Turjaško občinstvo je naše gasilce z zanimivo pozornostjo občudovalo. Najprva čast za to gre našem načelniku, gosp. Ivanu Čalafigatu, druga gosp. podnačelniku I. Kavčiču, ki sta se trudila in mučila, da sta člana v obilnem številu pripravila skupaj, tako da šteje naše gasilno društvo dosedaj 62 članov. Podpirajte naše gasilne junake tudi vi, prečastiti duhovniki in dobropoljski »Čuki«! Ne zanikajte gasilnega društva, ki nam je v najhujši sili največji pripomoček in podpora. — Ponikovski kmet.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidu nad Ljubljano.

g **Kako se kuha v Cebavovem hlevu!** »Bogomilice« pripovedujejo: »Kdo bi si mislil, da je naš župnik tak tiček. O novem letu nas je zvalil, da smo se zapisale v Ce-

bavovem hlevu v »Žensko zvezo«, češ, da nas bo učila kuhati učiteljica iz Ljubljane. Plačale smo po kronci. Od takrat je minulo že pol leta, a niti enkrat še nismo imele kuharskega pouka. Sedaj verjamem, da Zabretu res ni za drugo, kot za naše kronce.« — Ljube »Bogomilice«, sedaj se ne da nič več pomagati. Ko smo vas svarili, bi ubogale. Stavimo, da si bo Zabret o novem letu zopet kaj novega izmislil, ako bo slutil, da ste še toliko nespametne, da mu boste zopet prinesle kronce. Med letom vas potem seveda ne bo več pogledal. Dekleta, prihodnjic več previdnosti!

g **Iz Št. Vida nad Ljubljano.** »Ni res, da se mi je Slov. Dom tako priljubil, da ga kar preberem, istega novice pojasnim, pa je pridiga gotova«. Tako Zabretov popravek v Slov. domu. Na praznik pa nam je g. župnik povedal, da bode od sedaj naprej razlagal ob nedeljah zjutraj na prižnici krščanski nauk, dosedaj seveda tega ni storil. S tem je toraj Zabret sam priznal, da njegov popravek ne temelji na resnici in da je imel novičar v Slov. Domu prav, ko mu je povedal, za kakšne smatrajo poslušalci njegove pridige, namreč za razlaganje političnih novic.

g **Št. Vid nad Ljubljano.** »Ni res, da bi bil jaz utrgal kdaj bodisi Luciji Čepelnik, bodisi komurkoli drugemu, ki je delal pri meni kaj na zaslužku« se glasi popravek g. Val. Zabreta župnika v Št. Vidu, ker se mu je v Slov. Domu povedalo, kar je pravila po Št. Vidu Lucija Čepelnik. Prisilil jo je, da je tisto svojo izpoved preklicala v občinski pisarni, ter ji zagrozil, da jo sicer toži. Ženica je imela čisto prav, da je podpisala izjavo, ki smo jo čitali v »Domoljubu«, ker gotovo je da bi v slučaju ovadbe podlegla, ker ni imela prič kdaj in koliko ji je župnik plačal. Priporočamo torej vsakomur, ki ima s šentviškim župnikom kaj opraviti naj pripelje pričo s seboj, da ne pride v neprijeten položaj preklicevati resnico. Župnika pa vprašamo? Zakaj nočete plačati gospodični iz Dolnic zneska 30 kron, katere ste ji obljubili za prepis krstnih in drugih knjig. Dotična gospodična Vas je že opetovano prosila za nje poudarjaje, da potrebuje, a niti odgovora ji niste dali. G. župnik, prosimo še tu pojasnila!

g **Nova šola v Št. Vidu!** C. kr. okrajni šol. svet je 26. junija t. l. izdal nov odlok, ki določa za stavbišče nove šole v Št. Vidu travnik g. Zormana. S tem je pokopana zvižajna želja osrečevalcev Klanfarja in Zabreta, staviti novo šolo na Vovkovini, ki je bila s prvim odlokom z dne 18. aprila t. l. odobrena. In tu se je postavila vsa višja šolska oblast v Ljubljani na popolnoma nedopustno stališče, ter se je upala ovrči sklep slavnega krajnega šol. sveta v Št. Vidu, kateremu je predsedoval prečastiti gospod Valentin Zabret in sklep še slavnjega obč. odbora v Št. Vidu pod vodstvom prezaslуж-

nega Klanfarja. »Slovenec z dne 22./IV. 1910.« Obširnejše poročilo prihodnjic.

g **Suša v vižmarskem vodovodu in farni cerkvi sv. Vida.** Vižmarski vodovod je po zaslugi Klanfarja in nekaterih njegovih privržencev tako zgrajen, da je bil te dni vkljub letošnjemu deževju popolnoma suh. Če bi bili gradili »špiritovod«, potem bi bil Rahu že boljši material vozil, za vodovod je bilo pa vse dobro. Bili smo torej brez potrebne pitne vode. Koliko nezadovoljstvo vlada med vaščani, je obsebi umevno. Ta pravični mož Klanfarjev Tone je nadalje kot neopravičeni zastopnik servitutnih pravic vasi Vižmarje pri lokalnem ogledu za podelitev koncesije gradbe klerikalne Nacetove elektrarne tako vestno zastopal našo vas, da ob tej vodovodni suši nismo mogli z vozmi na reko Savo po vodo, kakor so to naši davni pradedi izvrševali. Vidite tako si klerikalci podajajo roke. Seveda bo Nace Klanfarja za to uslugo še volil v obč. zastop. Torej samo, da svoj namen dosežejo. Enako podobna suša je tudi v blagajni farne cerkve. Z mirno dušo trdimo, da je naša farna cerkev med prvimi na deželi z dohodki obdarjena. Ali ni mar zopet tukaj v cerkvenem predstojništvu Klanfarjev Tone s svojimi kremplji vmes. Zato pa tukaj požrejo skoraj vse velikanske dohodke obresti od grozno zadolžene naše farne cerkve. Vprašamo torej cerkveno predstojništvo v Št. Vidu zakaj se je v obče spoštovanega pospoda Franceta Ježka iz Poljan izključilo iz cerkvenega predstojništva, na katerega ima cela naša fara največje zaupanje. Duh razburjenja in nezadovoljstva radi tega čina nas sili na to vprašanje. Kraljičev kozolec ima pa res v Št. Vidu čudodelno moč. Gospod župnik Zabret ima tedaj besedo.

g **Iz Dravelj!** Strela je ubila posestniku Josipu Gerliču v Dravljah konja in kravo v hlevu. Gospodar je ravno privezoval konja k žlebu in je prava sreča, da je ostal pri življenju. Strela mu olupila tudi hišno poslopje in podrla dimnik. Ker se nahaja poslopje omenjenega posestnika le par sto metrov od cerkve, vrh katere zvonika je pritrjen strelovod, bi gotovo ta lahko s svojo privlačno silo to nevarnost obvaroval če bi bil poraben. Toda naša cerkvena uprava se pač nemi za varnost svojih faranov in pusti strelovod zanemarjen, da bi njega ureditev stala le nekaj kronc. Tu bi naj porabila Zabret in pravični ključar Muhl svojo katoliško pravičnost in potrebno ukrenila, da se ne bode radi njune malomarnosti vaščanom škoda delala.

g **Za kratek čas. Mina:** »Oj, Špela, kam pa hitiš s tako zavihanimi rokavi in tako visoko spodrecana?« — Špela: »Kaj še ne veš, da odkar »Bogomilice« v Cebavovem hlevu kuhajo, jaz tamkaj posodo umivam. Sam župnik me je najel. Oh, toliko pride te kuhe, da imam vedno dela čez glavo. Mudi se mi, pa z bogom, ljuba Mina!«

g **Srebrno poroko** je praznoval pretekli dni župan Anton Vilfan na Ježici, ki je eden najbolj zagrizenih klerikalcev v ljubljanski okolici. Ko bi njegove gostilne ne obiskovali naprednjaki iz Ljubljane, bi jo moral ta klerikalni junak vsled praznote zapreti.

Notranjski novičar.

Novice iz Postojne.

n **Tujcev**, ki posečajo postojnsko jamo, je letos izredno veliko število. Upati je, da nas bodo tudi letovičarji obiskali in preživeli počitnice v našem mestu, ki jim nudi kot letovišče najlepšo lego in udobnost. — Postojna se je na zunaj vsa prenovila. Trgovci so postavili popolnoma mestna izložbena okna in hodnike ob svojih prodajalnicah. Večinoma vsi posestniki so nanovo preslikali svoje hiše, tako, da je Postojna dobila popolnoma lično mestno lice. — V hotelu Ribniku je kopališče odprto od sedaj naprej vsak dan in je pričakovati, da se ga bodo tujci in domačini posluževali, posebno, ko bo pritisnila vročina. — Postojna tudi na znotraj napreduje, posebno v društvenih ozirih. »Sokol« se je udeležil v kratkem času dveh zletov; pevsko društvo »Postojna« se pridno vadi za nastop pri Ciril - Metodovi veselici v »Strašnem dolu«; godbeno društvo vidno napreduje pod novim kapelnikom. — Na predvečer naših blagovestnikov prirede vsa postojnska društva kres in zabavni večer v kolodvorski restavraciji. — Zavedni Postojne! Pokažimo z navzočnostjo na tem kresu, da znamo slaviti naše apostole. Tudi materijalen uspeh mora biti tak, da bo naša prepotrebna družba sv. Cirila in Metoda z nami zadovoljna. Tedaj na svidenje dne 4. julija pri kresu!

n **Iz Oreška**. Poročil se je gosp. Josip Čej iz St. Mihela pri Hrenovicah z gđ. Marijo Križajevico iz Oreška. Pri svatbi se je od svatov nabralo za Ciril - Metodovo družbo 12 K 90 vin. Posnemanja vredno! Čestitamo!

n **Kmetško izobraževalno društvo v Lozah** priredi v nedeljo, dne 3. julija plesno veselico na dvorišču gosp. Vidriha. — Pri plesu svira slavna godba iz Nabrežine. Začetek točno ob 3. popoldne. — K obilni udeležbi vabi odbor.

n **Iz Vipave**. Dne 24. junija je po kratki, a mučni bolezni umrla gosp. Rezika Hrovatin v postojnski bolnišnici. Pokojnico so prepeljali v Vipavo in od tu so jo ob obilni udeležbi spremili k večnemu počitku. Pokojnica je bila članica »Pevskega društva«, ki ji je tudi zapelo žalostinki: »Blagor mu« in »Nad zvezdami«. — Blag ji spomin!

n **Vipavsko kopališče** na vili je že dalj časa odprto. Obiskuje pa ga vsled ne-

prestanega neugodnega vremena le domače občinstvo. Izletniki čakajo ugodnega stalnega vremena. Podjetje je občinsko. Želeti je da se ga čim največ obiskuje. Ima Ciril - Metodov nabiralnik in tudi reklamni list »Prve vipavske vinorejske zadruge«, kar to demokratsko restavracijo še kaj posebno priporoča.

n **Iz Gorij pri Ilirski Bistrici**. Na sv. Ivana dan je zadela našega vrlega somišljenika Jožefa Cetina zelo občutna nesreča. Prejšnji dan se je mučil in trudil s svojima sinovima, da je pokosil Mlako, ki je imela 60 centov sena. Na sv. Ivana dan pa mu je voda odnesla vse. Mož je vreden, da se ga dobri prijatelji kmečkega stanu spomnijo in mu pomorejo utrpiti škodo; saj pa ima tudi še to nesrečo, da mu je žena največ bolna v bolnišnici.

n **Izlet v Idrijo** je napravil pevski zbor slov. trgovskega društva »Merkur«, ki se je jako lepo obnesel.

n **Podružnica sv. Cirila in Metoda v Žireh** priredi veselico v prid družbi, in sicer dne 3. julija na prostem pri Kamšku v Novi vasi.

n **Huda nevihta s točo**, kakršne ne pomnijo najstarejši ljudje, je bila 23. junija v Preserju in napravila mnogo škode. Ali si je prišel škodo ogledat poslanec, ki so ga v Preserju volili? Koliko odškodnine bodo ljudje dobili?

n **Iz Vrhnike**. V torek so priredile gojenke II. B letnika višje dekliške šole v Ljubljani pod vodstvom ene gđ. učiteljice in dveh svojih profesorjev v naš kraj poučen izlet. Izletniki so obiskali pivovarno, šli k pričetku »Krasa«, videli izvirek Ljubljane ter šli na Verd, kjer so na grobu mecena Kotnika položili šopek cvetlic. Prof. Jug pa jih je v kratkem nagovoru spodbujal k narodni zavesti.

n **Kres na Nanosu (Pleši)**. Na prostoru, kjer bo stala planinska koča, bo gorel dne 4. julija t. l. ob 9. uri zvečer na čast sv. Cirila in Metoda velikanski kres.

Bolehanje govedi na vnetju črevesa.

Po naših pokrajinah in tudi preko mej naše domovine je med govejo živino zelo razširjena bolezen, takozvano kronično črevesno vnetje, ki je po svojih znakih zelo podobno črevesni sušici, jetiki, ali — tuberkulozi. Razlikuje se pa od te v tem, da jo povzročajo drugačne glivice ali bakterije. Tej bolezni ki v toliki meri škoduje našemu kmetovalcu, so podvržene zlasti krave od 2.—6. leta, manj starejše. Pri juncih in bikih najdemo jo le izjemoma. Iz tega sledi, da se ne širi omenjena bolezen po plemenskih bikih, kakor nekatere druge bolezni, in kakor se je to prvotno mislilo.

Le redko oboli le ena krava. V več repov broječih hlevih opazamo, da je kar 5 do 10% vse živine okužene. Tudi ni omejena na gotov letni čas, ampak nastopa pozimi in poleti, bodisi, da krmimo živino doma v hlevu, bodisi, da jo gonimo na pašo. Vendar zatrjujejo strokovnjaki, da se pojavlja bolj pogosto pozimi in tedaj tudi z vidnejšimi znaki.

Prvi znak omenjene bolezni je, da daje obolela krava od dne do dne manj mleka. Dasiravno použijejo take živali dosti krme, prično hirati in krave, ki so bile poprej dobro rejene, postajajo mršave in suhe. Dlaka ne pada več tako gladko po telesu, ampak štrli po koncu. Poprej voljna koža, se sedaj tesno drži ogrodja. Oči postajajo motne in upadle. Tem znakom se pridruži še driska. Odpadki so tekoči, zeleno-rujavkaste barve, razširjajo pogostokrat prav neprijeten duh, ter vsebujejo precej neprebavljenega krmila. Okužene živali popijejo izvenredno veliko vode. Množina mleka je vedno manjša in se v posameznih slučajih, predno živinčje pogine, popolnoma posuši. Mnogokrat se bolezen brez pravega vzroka izboljša, zlasti če premenimo krmo ali prestavimo živinčje v drug hlev, toda čez več ali manj časa nastopi še hujše nego prej.

Dasi je živinozdravniška veda tekom zadnjih let zelo napredovala, ji ni moč to bolezen ozdraviti docela. Te bolezni bakterije so tako globoko zarite v črevesno sluznico in v limfatične šleze v črevesu, da klubujejo tudi najmočnejšim razkužilom. Nimamo pa posebnega sredstva, ki bi jih zamoril, ne da bi pri tem poškodoval črevesne sluznice.

Edino, kar moremo za omejitev te kuge storiti je, da odstranimo obolelo žival od zdravih ter jo damo mesarju. S tem jo, kolikor mogoče dobro vnovčimo in preprečimo, da se bolezen ne razširja.

Odstraniti pa moramo iz hleva tudi steljo in vse odpadke, ker se v teh nahaja velika množina bakterij. Stajo bolnega živinčeta, jasli in vso okolico moramo dobro očistiti in prebeliti z apnom. Če hlevov dobro ne razkužimo, nam odprodaja sama veliko ne pomaga.

Kako se razširja ta bolezen, ali po krmi, ali na kak drug način, še ni popolnoma dognano.

gd **Dopolnilne volitve v »Zvezo slovenskih zadrug« v Ljubljani**. Za leto 1910 so izvoljeni namesto odstopivših in izžrebanih odbornikov v odbor naslednji gg.: Andrej Gabršček, deželni poslanec v Gorici; Josip Ster, posestnik v Tržiču; Ant. Rajner, trgovec v Metliki; Fran Punčuh, nadučitelj v Vrhpolju; Fran Zupančič, posestnik v Rakovniku in dr. Ivan Tavčar, deželni odbornik v Ljubljani. — V V nadzorstvo pa: Ivan Zakotnik, župan v Zgornji Šiški; Ivan Jenko, postajenačelnik v p. v Litiji; Oton Bayer, ravnatelj

»Kmetke posojilnice« v Ljubljani; Avgust Peruzzi, tajnik »Kmetke posojilnice« v Ljubljani; Ivan Sicherl, posestnik v Logatcu; dr. Danilo Majaron, odvetnik v Ljubljani; Rudolf Pečarič, posestnik v Pobegi; Fran Mrmolja, nadučitelj v Dobravljah; Friderik Pehani, posestnik v Trebnjem in Rudolf Kokalj, posestnik v Kranju.

gd Članice zveze slovenskih zadrug v Ljubljani. Zveza je imela v letu 1909 181 zadrug in v njih 40.000 članov. Včlanjenih je bilo: Rajfajzenk 69, Šulce - Deličovk 25, obrtno - gospodarskih društev 2, mlekarških zadrug 15, založb 2, vinarskih zadrug 8, 2 tiskarni, 1 vodovodna zadruga, 4 stavbne zadruge, 2 gospodarski društvi, 5 pos. in kons. društev, 7 kons. društev, 2 društvi postreščkov, 3 konjejejske zadruge, 1 čevljarska zadruga, 16 kmetko - gospodarskih zadrug, 2 perutninarski zadrugi, 1 delavsko in obrtno konz. in gosp. društvo, 2 vrborejski zadrugi, 2 mizarski zadrugi, 1 čebelarška zadruga, 1 zadruga voznikov, 1 pašniška, 1 strojna, 1 uradniška gospodarska, 1 gostilničarska, 1 sodarska zadruga, 1 hranilnica, 1 Narodni dom in Agro - Merkur. — S Kranjskega jih je bilo včlanjenih 115, z Goriškega 32, s Štajerskega 1, iz Istre 20, iz Trsta in okolice 13.

gd Denarni promet »Zveze slovenskih zadrug« za leto 1909. Prometa je bilo skupno 44.449.208 K 68 vin., in sicer se je v tekočem računu s člani po njih vplačalo 8.283.287 K 26 vin., njim izplačalo 8.704.357 K 83 vin., v račun bank je bilo vplačil 8.245.567 K 35 vin., izplačil 8.158.472 K 35 vin. Račun poštnih hranilnice izkaže vplačil 1.359.550 K 47 vin., izplačil 1.369.321 K 67 vin. Na obrestih se je prejelo 233.979 K 11 vin., izplačalo 210.135 K 86 vin. Račun izgube in dobička izkazuje med izgubo 6637 K 83 vin., ki je nastala ob vladni pomožni akciji leta 1908/09 in za katero se povračilo zahteva od države, dalje na upravnih stroških 43.423 K 36 vin., od katerih pa je odbiti ustanovne stroške v znesku 4883 K 35 vin., tako da znašajo upravni stroški leta 1909 dejansko 38.540 K 01 vin., teh upravnih stroškov je pokritih 30.634 K 13 vin. V pokritje je dalje pritegnjen dobiček pri obrestih v znesku 23.843 K 25 vin. Računa izgube in dobička in bilanca izkažeta čistega dobička 6326 K 10 vin., ki se pripiše rezervnemu zakladu, kateri znaša 9010 K 11 vin. Bilanca izkaže med aktivni tekoče račune s člani 4.359.898 K 62 vin., poštna hranilnica avstrijska 9624 K 45 v., ogrska 146 K 75 vin., blagajna 7044 K 30 vin., med pasivi pa tekoči račun s članicami 3.938.828 K 05 vin., deleži 90.960 K, menice 463.961 K 86 vin.

gd Pognojenje sadnega drevja v poltji dobro vpliva na razvijajoče se sadje in drevju koristi tudi za prihodnje leto. Okrog drevesa se skoplje 40cm globok ja-

rek, a ne v bližini debla, ampak v daljavi drevesnih vej. Ta jarek se napolni z bolj redkim gnojem ali z gnojnico. Za močno drevo je treba 150 do 200 litrov tekočine. Ko tekočina zleze v zemljo, potresemo v jarek pepela in ga nalahko pokrijemo z zemljo. Ako natresemo še krog drevesa do jarka dobrega kompostnega gnoja, se nam bo trud obilo poplačal.

gd Sol se naj daje živini redno vsaki dan. Sol se spremeni v želodec v solno kislino, ki razkroji hrano in pospeši prebavo. Nekateri dajo sol vsakih 8 ali 14 dni. To je slabo. Kaj bi rekli, če bi nam dajali vsak dan neslano jed, koncem tedna pa bi vrgli v skledo kar pest soli. Čim slabša je piča, tem več soli rabi žival. Srednje goveda rabi 15—30 g ($1\frac{1}{2}$ do 3 deke), prašič 4—8 g, konj 7—15 g na dan. Za vsako glavo govede treba tedaj na mesec okoli $\frac{3}{4}$ kg soli. Najboljše je kupiti živinsko sol, ker je cenejša. Sol je potresti med rezanico, seno ali otrobe, pa tudi kar v jasli, da jo žival liže. Najboljše je, da se meša sol sproti med krmo.

od Karbolinej je najboljše sredstvo za ohranjenje lesa. Voz, plug, brano, čebelnjak, leseni plot se izplača natresti s karbolinejem pred uporabo. Karbolinej brani les pred trohno, pa tudi pred drevesno gobo, tudi je dobro sredstvo za razkuženje hleva. Na 5—6 kvadratnih metrov lesa se porabi 1 kg karbolineja, zato pa tudi drži tak les 3—4krat dalj kot tak, ki ni namočen v karbolineju.

gd Dežnike lahko dolgo ohranimo dobre, če ravnamo z njim tako - le: Moker dežnik zaprt, a ne zvit se postavi s kljuko navzdol. Ko se je odkapljajal docela, se še-le sme razpeti, da se posuši. Kdor tako ravna, bo ohranil dolgo dobro palico in ogrodje, ki pri napačnem ravnanju rado zarjavi in strohni.

gd Redimo kunce in domače zajce! V hlevu se jim zbiže iz desk bivališče, zaboji so zanje prav prikladni. Jedo vse, kar dobe. Samce treba večkrat menjati, eden za došča za 8—10 samce, ki potem vsaka na mesec skoti po 6—10 mladičev. Če se gospodar sam neče pečati z rejo domačih zajcev, naj se je lotijo vsaj sinovi.

gd Podprite preobloženo sadno drevje. Bliža se čas, ko šibi sadno drevje od preobilnega sadu. Zato podprite šibke veje bodisi z rogovilji, bodisi z vrvmi. Gnilo in nezdravo sadje naj se obere. S tem se tudi olajša drevo.

gd Mlada zelenjava je jako primerna hrana za prašiče. Rezana, sveža detelja, dodana primerni drugi hrani, se lahko poklada prašičem, ki jih pitamo; prašičem, ki na prostem rastejo, nadomestuje detelja celo vsako drugo hrano. Ostanki vrtno zelenjavi se dajo s pridom uporabljati. Prezgodaj odpadlo sadje se mora skuhati, a preveč ga ne smemo dajati, ker lahko povzroči bolezen v črevih. Rezanica od žita ali fižola se lahko uporablja poparjena

ali skuhana kot primes k drugi hrani, posebno ako je ta težko prebavljiva, ker povzroči, da se prašiči dobro izčistijo.

gd Smolo spraviš iz žage, če se je med žaganjem oprijela zob, ako jo pomočiš z mešanico petroleja in navadnega olja. Mešanica mora vsebovati le $\frac{1}{10}$ olja.

gd Krmite dobro kokoši, kadar se guli. Navadno mislijo ljudje, da ni treba, da bi kokoši žrle, kadar ne nesejo jajc. A ravno tedaj bi jih morali najboljše negovati. Kokoš, ki ne nese jajc in izgublja perje, ima dvojno nalogo. Njen život mora skrbeti za novo perje in za bodoči čas nesenja jajc. Zato krmite kokoši tedaj, ko se guli, najbolj in uspehov ne boste pogrešali. Slabo krmljene kure začno nesti šele v svečanu ali sušcu, dobro in pravilno rejene pa že o Božiču.

gd Prašiči, ki so vedno zaprti v tesnem svinjaku, pomešajo mnogo krme v gnoj, skoro polovica krme se uniči. Spuščati jih je treba že iz tega vzroka na pašo. Kolikor stane pašna, se bo prihranilo lahko na krmi, vrhutega bodo še ostali zdravi in se bodo lepo redili.

gd Zelje poškodejejo rade gosenice kapusovega belina. Uspešno se da rabiti zoper to golazen živinsko sol. V to svrhu je treba zvečer potresti s soljo gredice, kjer raste zelje, da jo čez noč raztopi rosa. Takih gredic gosenice ne obiskujejo. To postopanje se po potrebi in ob primernem vremenu lahko večkrat ponavlja, saj je sredstvo ceno in neškodljivo.

gd Snažnost izvrstno vpliva na rast prašičev. Poskusi in izkušnje nam to potrjujejo. Štiri prašiče enake velikosti so krmili skozi šest tednov popolnoma enako. Dva izmed njih so vsak dan z vodo in krtačo dobro osnažili, a druga dva so pustili umazana. Ko je čas šesttedenske preskušnje potekel, tehtali so osnaženi prašiči 25 funtov več kot umazani.

gd Slabo sadje, ki odpada, predno je zrelo, se mora pobrati, da se uniči s škodljivimi mrčesi vred, ki so mu škodovali. Kdor to vsak dan ponavlja, bo morebiti že v prihodnjem letu opazil vpliv svojega dela. Za pobiranje sadja se lahko uporablja jo majhni otročiči, ki so drugod povsod na poti.

gd Kako je mogoče povzdigniti tujski promet v kakem kraju? Pod tem naslovom je izdala deželna zveza za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem v Ljubljani posebno knjižico. V lepi poljudni besedi razlaga knjižica pogoje, ki množe tujski promet, priporoča na drobno vse, kar je privlačno za tujce, graja ovire in poučuje, kako naj se vedejo domačini napram tujem. Na podlagi izborne brošure bo lahko vsakdo, ki jo je čital, kaj storil za tujski promet, občine in društva imajo v njih smer za delo in nadzorstvo v prid tujskemu prometu. Kdor želi knjižico, naj se obrne na »Zvezo za tujski promet«.

LISTEK.

Benedek.

J. S. Macher.

(Dalje.)

Benedek je bil sedaj v Mantovi. Sardinski kralj Kar. Albreht je šel za Avstriji. Neke noči se je napotil vročekrvni polkovnik s peščico vojakov in napadel sovražno armado. Ni prišel sicer daleč, straže so pravočasno streljale, toda Lahji so se pošteno prestrašili.

Ko se je stari maršal naglo obrnil proti sovražniku ofenzivno, je bil Benedek v svojem življu. Na rečici Curtatone je besnel kot lev. Osvojil si je sovražnikove okope, pobil Toskance, ujel sila vojakov — vedno in povsod na čelu svoje brigade, razvnet, navdušen, vesel od dela. Dan poznejše pri Goito je bil zopet v svojem življu — stari Radecky mu je poslal viteški križ Marije Terezije. Končno ga je torej imel, toda po nasvetu ljudi, katerim je bil znan dunajski zrak, ga ni imel nositi predno bi ne prišlo potrdilo z Dunaja.

V bitki pri Kustoci ga ni bilo. Moral se je vrniti v Mantovo, kjer se je grizel od jeze radi dolgega časa. Po tej bitki piše Juliji jezen: »Kako so se te dni tolkli, boš brala najbrže v časnikih. Mene, žal, ni bilo tam. Prokleta Mantova!« Nazadnje dobi povelje k odhodu, k pohodu na Milan. Toda že ni bilo več priložnosti za rokodelstvo: Radecky je vdrl v Milan in sklenilo se je premirje.

Benedek je bil slabe volje.

Medtem je bila na Dunaju revolucija. Na Benedka ni napravila dojma. Dunajčane je imel za »neumneže« in »opice« po Parižanih.

Na Ogrskem je tudi vrelo. Benedekov tovariš, polkovnik Meszaros, je postal soglasno z Dunajem, vojni minister na Ogrskem ter mu ponudil poveljstvo deželne obrambe z generalsko šaržo. Benedek ni vedel, kaj bi storil. Z Dunaja so mu oficijalno sporočili — Dunaj se je tedaj igral z Madžari dvojno igro — da lahko to mesto vzame in da bi bilo dobro, če bi jo vzel. Toda zraven so mu pod roko sporočili, da bi bilo najboljšje, če bi ne sprejemal. Benedek je torej odklonil. Ubogi Meszaros, ki je prišel potem v revolucijo, da niti sam ni vedel kako, je umrl čez leta kot izgnanec na Angleškem — usoda, ki bi bila gotovo doletela tudi Benedka, in če ne taka, pa še kaj hujšega...

Leta 1849. je dobil zopet delo v Italiji. V bitki pri Mortari, v diviziji nadvojvode Albrehta, je delal zopet bujno in navdušeno — zvečer je vdrl v Mortaro in ko je videl, da je sredi mnogoštevilne sovražne vojske, ni izgubil hladnokrvnosti, in jih je pozval, naj — odložijo orožje. In presenečeni Lahji so ga ubogali, Benedek je bil sedaj oboževan junak vojakov in strah so-

vražnikov. »Benedek è qui!« (Benedek je tu) je bilo za Lahe znamenje za beg.

Dva dni pozneje je bila bitka pri Novari, bitka, ki je bila epilog cele vojne in ki je veljala Karla Alberta prestol. Benedek piše o nji, da »meji njegova sreča s pravljico.« V svojem polku ima 18 ranjenih častnikov, njemu sta prestrelili dve krogli plašč, kartečni strel mu je odtrgal kos hlač. Če bi ne imel reda Marije Terezije, sedaj bi ga moral dobiti.

Nadvojvoda Albreht mu je dal sabljo, katero je imel njegov oče, nadvojvoda Karel, v bitki pri Aspernu, in in izprosil za njo Benedkovo sabljo. Oba moža sta se že tedaj sprijateljila.

Z generalsko šaržo je odšel Benedek z laškega bojišča. Poleg starega maršala Avstrija ni imela bolj popularnega vojaka, kot je bil on.

III.

Na Laškem je bil mir, toda na Ogrskem je bilo slabo. Windischgrätz, ki se je tako izvrstno obnesel proti peščici dijakov v praški revoluciji, se nikakor ni obnesel na Ogrskem. Da, baš narobe: s svojo brezglavnostjo in večnim cincanjem je pustil Ogrom čas za koncentriranje moči in razširjenja revolucijskega gibanja širokih ljudskih slojev. In general Görgey je bil vsled ročne poteze naglo za hrbtom avstrijske armade in jo odrezal od Predlitavščine. Dunaj je odpoklical blagorodnega generala z bojišča in ga nadomestil z generalom Weldenom. Görgey je osvobodil oblegano Komorno, in cesarska vojska se je umaknila do Vaha.

In sem je bil poslan Benedek kot poveljnik brigade. Avstrijska vojska je čakala rusko pomoč, ker Dunaj je hvaležno sprejel ponudbo carja Nikole in Paskijevič je bil na pohodu. Benedek je bil nepotrpežljiv — ni bilo dela. Vojsko so medtem preosnovali: iz starih brigad so napravili nove in poveljnika Weldenom so nadomestili s Haynauom, »brescijsko hijeno« in poznejšim »krvavim arskim psom«. Benedek je dobil naročilo, naj vzdrži s svojo novo brigado zvezo z ruskim desnim krilom. Haynau, novi poveljnik, mu ponudi mesto načelnika generalnega štaba, toda Benedek je odklonil. Tedaj je vedel, da je na svojem mestu edino tedaj, kadar je na čelu vojskujočih se vojakov...

In bil je. V bitkah pri Rabu in Komornu se je tako odlikoval, da ga je imenoval cesar za lastnika praškega 28. polka, čast, kakršne ni dosegel noben tako mlad general, izšel iz neznane protestantske rodbine. Bil je srečen.

Pri Szerögu je ranil »Bayarda avstrijske armade« na stegnu kos razletele granate. »Imam torej vse, kar mora pošten vojak imeti,« piše s humorom svoji ženi. Nekaj tednov je bil priklenjen na posteljo — medtem se je končala ogrska revolucija pod avstrijskim in ruskim orožjem.

Dve leti nato, malo pred svojo smrtjo, je poslal stari Haynau Benedku zlato uro z vrezanim besedilom za spomin. Ta grozni človek je bil sicer tip vojaka starega časa: brezobziren, krut, nasilen, da je bilo grozno — naenkrat pa zopet dobrohoten kot otrok. V svojem poklicu je poznal samo eno stvar: ubogljivost, s katero je znal brezpogojno vse izvršiti in katero je tudi od drugih brezpogojno zahteval — stari Radecky, dober poznavalec značajev, ga je označil z lepo primerom: je to britev, ki se jo po rabi mora previdno spraviti... Tega moža bi seve ne bili smeli napraviti za najvišjega sodnika nad podavšimi se revolucionarji v Aradu...

Nastalo je desetletje miru. Benedek je bil imenovan za načelnika generalnega štaba pri svojem starem protektorju, Radeckem v Italiji. Šel je torej, toda s cesarjevo obljubo, »če se razmere spremenijo, da bo takoj prestavljen v službo v vojni. Stari maršal je imel Benedka odkritosrčno rad. Niti takšna stvar ni skalila njunega prijateljskega razmerja: leta 1852. je dobil Benedek od cesarjevega generalnega pobočnika, grofa Grüneja, z Dunaja usečen ukaz, da naj pozove generala Teodorja Radeckega, maršalovega sina, naj prosi za vpokojitev. Benedek je ubogal, in stari maršal je bil, zvedevši stvar šele post festum, surtno razžaljen in je hotel tudi stopiti v pokoj in se je pomiril le na lastnoročno cesarjevo pismo, toda čuda, na Benedka se ni razjezil — saj je poznal Dunaj in njegovo hvaležnost, požrl grenke kroglice, kot vse prejšnje, kar ga jih je tekom dolgega življenja doletelo, in vedel je, da je izvršil Benedek z vojaško ubogljivostjo le podan mu ukaz.

Tega leta je bil Benedek povišan za podmaršala — zopet izredno.

Leta 1854. je grozila vojna s Prusi. Toda nada nanjo nikakor ni navdušila Benedka, čeprav je bil vojak do kosti. Ko je ponehalo rožljanje z orožjem in ga je obiskal v Veroni pruski vojni ataše, princ Hohenlohe, mu je dejal dobrosrčno: »Nikdar nisem mislil, da bomo imeli vojno s Prusi, bil bi to najstrašnejši dan v mojem življenju, ker bi bil smatral to za največjo nesrečo za Avstrijo...«

Tistega dne, ko je stopil Radecki po 72letni aktivni službi v pokoj, je bil imenovan Benedek za poveljujočega generala v Lvovu. Po Novem letu 1859. je bil nenadoma poklican na Dunaj, kjer so mu povedali, da je imenovan za poveljujočega generala osmega armadnega zbora in da mora takoj odpotovati v Verono.

Izbruhnila je vojna s Pijemontom in Francosko. Grof Gyulai je bil imenovan za vrhovnega poveljnika, ker se je obnesel dobro kot — poveljnik konjenice v taboru. Za načelnika njegovega štaba je bil imenovan polkovnik Kuhn, dober strateg in tako rezek vojak, kot je bil Gyulai počasen in neodločen. A grofu Gyulaiju je

povzročal občanski Kuhn naravnost nerovno razburjenje že samo s svojo navzočnostjo. Brezobzirni Kuhn pa nikakor ni zatajeval svojega preziranja in posmehovanja nad poveljniškimi zmožnostmi svojega poveljujočega generala. In tako je Kuhn svetoval in predlagal in Gyulai je izvajal vse narobe. Kuhn je hotel uničiti pijemontsko vojno pred prihodom Francozov, Gyulai je odločil, da se počaka, dokler ne pridejo Francozje. Da bi se bilo zdelo, kot da se nekaj dela, je odšel Gyulai nad Turin — in dal naenkrat povelje za umaknitev!

»Dolgočasna vojna!« je vzdihoval Benedek.

Dalje prih.)

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Listnica uredništva.

Več dopisov pride na vrsto v prihodnjih številkah. Največ dopisov smo morali izdatno skrajšati, za kar naj nam dopisniki odpuste. Mi nikakor ne smemo posnemati „Lažiljuba“ s tem, da bi se spuščali na osebne napade. Je sicer res, da bi morda najbolj zaleglo, da bi se ravnali po načelu: Klin s klinom. Toda „Slov. Dom“ se mora ravno v tem razlikovati od duhovniškega „Lažiljuba“, da je **stvarjen, dostojen in pošten**.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 25. junija 1910.

Gradec: 38, 64, 90, 59, 52.

Dunaj: 67, 8, 11, 81, 4.

Dvignjene v sredo, dne 29. junija 1910.

Brno: 41, 48, 51, 90, 85.

Proda se takoj iz proste roke za 22.000 K

60

lepo posestvo

obstoječe iz približno 40 orolov njiv, travnikov, sadovnikov in gozdov ter hiše z gospodarskim poslopjem v prav lepem stanju. Posestvo je oddaljeno 10 minut od nove šole, ki se v kratkem razširi v dvorazrednico. Popraša naj se pri Ivanu Majcnu, mesarju v Št. Janžu na Dolenjskem.

V dobro in stalno delo sprejemem takoj dva trezna in izurjena

žagarja

na dve žagi z vodo. Plača po dogovoru, prosto stanovanje. Prednost imajo oženjeni. Več pove firma Goljevšček v št. Jerneju na Dolenjskem. 59 2 2

Sprejme se priden

učenec

iz poštene rodbine pri Francu Medvedu, sodarskem mojstru v Tacnu pri Ljubljani. 61 2—1

Lepa, novo zidana

hiša z vrtom in njivo

se proda iz proste roke. 53 3 3
J. Richlij, Log št. 1,
pošta Radna pri Sevnici, Kranjsko.

Naroči si

kuharsko knjigo, da se ne le naučiš Pekatete pravilno kuhati, temveč da tudi izveš na koliko različnih načinov se dajo pripravljati. Pošlje ti jo brezplačno Prva kranjska tovarna testenin v Il. Bistrici.

6 18 17

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn M. Möllersflügel

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug ltd.

21 42—17

Žrčne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	52
1 „ „ „ II. „ . . .	1	—	1	32
1 „ „ „ III. „ . . .	—	90	1	20
1 „ telečjega mesa . . .	1	20	1	68
1 „ prašičjega mesa (svežega) . . .	1	90	2	00
1 „ „ „ (prekajenega) . . .	1	90	2	00
1 „ koštrunovega mesa . . .	1	08	—	12
1 „ jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 „ kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 „ masla surovega . . .	2	50	2	60
1 „ masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 „ slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	—
1 „ slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 „ sala . . .	1	90	2	—
1 „ surov. margarinkega masla . . .	2	—	2	20
1 „ kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 „ „ posnetega . . .	—	08	—	10
1 „ smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 „ „ kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 „ čajnega surovega masla . . .	3	—	3	20
1 piščanec . . .	—	90	1	20
1 golob . . .	—	40	—	45
1 raca . . .	1	90	2	00
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	40	—	—	—
100 „ „ „ „ 1 . . .	39	50	—	—
100 „ „ „ „ 2 . . .	39	—	—	—
100 „ „ „ „ 3 . . .	37	80	—	—
100 „ „ „ „ 4 . . .	36	80	—	—
100 „ „ „ „ 5 . . .	34	—	—	—
100 „ „ „ „ 6 . . .	29	—	—	—
100 „ „ „ „ 7 . . .	25	—	—	—
100 „ „ „ „ 8 . . .	14	—	—	—
100 „ koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 „ ržene moke . . .	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	32
1 „ graha . . .	—	36	—	40
1 „ leče . . .	—	36	—	40
1 „ kaše . . .	—	20	—	22
1 „ ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	25	50	—	—
100 „ rži . . .	17	20	—	—
100 „ ječmena . . .	17	20	—	—
100 „ ovsa . . .	17	50	18	—
100 „ ajde . . .	16	20	17	—
100 „ prosa belega . . .	17	—	—	—
100 „ „ navadnega . . .	—	—	—	—
100 „ koruze . . .	14	—	—	—
100 „ krompirja . . .	—	—	6	20
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 9-40 do 10-50 K				
Cena mehkega lesu — do 9 K.				
Trg za seno slamo. in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena . . .	4	—	8	50
„ slame . . .	3	50	7	—
„ stelje . . .	—	—	—	—

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5.000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lastn. hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52—49

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni trdnici domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojenje **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijansko, zanesljivo pristno, izborna kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-22

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909. denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge

po **4 $\frac{1}{2}$ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan
od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5 $\frac{1}{4}$ % z $\frac{1}{2}$ % na amortizacijo ali pa po 5 $\frac{1}{4}$ % brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-26